

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortulus Biblico-Moralis Et Asceticus

Pappus von Tratzberg, Franz

Ulm, 1725

Fasciculus III. Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61252](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61252)

FASCICULUS LII.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 1. & 2. lib. 1. Esdrae, in quibus describitur Cyri Regis Persarum mandatum de extruendo Templo per Israëlitas, è captivitate dimissos, eorum fervor in factis Oblationibus &c. Reducum numerus.

N. 346. *Considera 1.*

Quanta vis inest bonis Superiorum exemplis: enim verò quamprimùm teste cap. 1. v. 5. *Surrexerunt Principes. Patrum de Juda & de Benjamin &c. Manus & divitias suas adiutori Templo in Jerusalem, illicò universi, qui erant in circuitu adjuverunt manus eorum in vasis argenteis & aureis, in substantia & jumentis, in suppellectili: exceptis his, quae spontè obtulerant v. 6. citati cap. Venerat aliquando (ut referunt Evangelistæ) Salvator noster in partes Caesareæ Philippi, & interrogans discipulos Matth. 16. ait: quem dicunt homines esse filium hominis? postquam responso tulit: alios Joannem Baptistam, alios Eliam, alios Jeremiam, aut unum ex Prophetis illum credere; auditis Populi sententiis quærit v. 15. Vos autem, quem me esse dicitis? cum enim discipulos in Principes totius mundi, & in primum Mobile universæ militantis Ecclesiæ designasset: hinc volebat eorum sententia cæterorum omnium verum dependere Judicium; illis ergo rectè sentientibus cæteros errare nullatenus posse. Quare regius Vates de veris Reëtoribus Ecclesiæ canit Psal. 44. *Pro Patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos Principes super omnem terram, memores erunt nominis tui. Futurumque inde præfagit effectum optimum, cantans: Propterea Populi constitebuntur tibi. Nec enim creaturæ ulu rationis præditæ (ut jam fufius alibi probatum est à me) sed etiam sensu carentes dirigi videntur exemplis Superiorum. Quando fluvius Jordanis vidit mare Israëlitis siccum præbuisse iter, Superiorem suum imitatus (nam teste Eccles. c. 1. *Omnia flumina intrant in mare*) liberum quoque transitum eis concessit. Quare Christiane Superior! ut verba tua, quibus ad virtutem accendere conaris subditos tuos, effectum non careant,**

careant, exemplò tuò dicta confirmes: non enim teste Cassiodorò lib. 11. var. qq. *potest auctoritatem habere sermo, qui non iuratur exemplò, dum iniquum sit bona precipere, & talia non facere.*

Considera 2. Hebræos è servitute Babylonica liberatos: ut tædium N. 347. longò graviq̄ue itinere conceptum lenirent, iussisse puellas prodire in medium teste quodam Recentiorum: Has verò puellas suavi concentu & honestò saltu ad residuum iter Populum animasse. Ubi specialì notamine dignum est: quòd cantatrices & saltatrices istæ, dum suò fugebantur officio, Jerosolymam versùs contenderint, terga vertentes Babyloniæ. Inversò proh dolor! modò gerere se solent Christiani, dum cantibus & saltibus indulgent: illi enim nunquam magis Jerosolymam, Patriam videlicet cœlestem, fugiunt, eiq̄ue terga obvertunt, quàm illò tempore, quò talibus exercitiis indulgent, quorum naturam describens Patriarcha ait: *esse Veneris praludium, libidinis stimulum, laxamentum licentiæ, ubi libera manus, liberi oculi, libera voces.* Quando Delphini in undis læti tripudiant, certissimum nautis præbent indicium securæ tempestatis: ita cum ad choreas publicas hilares confluunt viri & fœminæ timendum erit, orituram brevì tempestatem, in qua pudicitia naufragium sit subitura. Ludovicus Garon Cent. 3. §. 100. narrat: ad fœminas nocturnis choreis occupatas intrasse maritos larvatos; ubi dum quisque suam in gyrum duxisset, tandem post tapetes abductam ad flagitium invitasse. Annuisse singulas, conjugalis fœderis oblitus, clarissimo existente argumento, quanta vis frangendæ pudicitæ insit choræis. Hinc asserit citatus Author: *hic ludus multorum dedecorum causa fuit: sæpè illic matrona diu servatum decus perdidit. sæpè infelix virguncula ipsò nuptiali die didicit, quòd melius ignorasset.* Qui enim fieri potest, ut ignis paleæ junctus, non excitet incendium? & sal appositum aquæ non resolvatur? saltus Herodiadis adeò rapuit Herodem, ut ei promitteret dimidium Regni, quin & caput Joannis, summè tamen à se æstimati? quid saltatrices non impetrabunt ab aliis, quos manu tangunt, quibus oculis & gestibus colludunt, accedente Musices concentu, qui ipsò magnete fortior est in captivandis animis? Fridericus III. teste Æn. sylvio lib. 1. coment. in Panorm. dixisse fertur: *malim febribus in lecto detineri, quàm minimam saltationi operam dare.* Sentiens, ipsum saltandi studium febrem esse, eò magis abominandam, quò certius ipsi animæ æternam minuitur mortem. Videtur tartareus hostis, chorearum inventor Hanni-

nibalem imitari. Is aliquando inimicam urbem armis expugnare non valens, isthoc dicitur cœpisse consilium. Noverat; cives illos ad celebrandum inter choreas & tripudia sacrificium Urbem quandoque egredi. Hinc suos milites, parem saltandi artem edoctos, iussit saltantium choro se immiscere, qui streuò imperiis hisce obsecuti, cum civibus devenère in Urbem, levissimò molimine ab Hannibale subactam. Talí astu aut stratagemate utitur Dæmon: si puellam, si juvenem cernit, nullis tentationum machinis, nullis sensuum illecebris vinci posse, ut abjectâ verecundiâ Veneri se in servum tradat, ad choreas, sub prætextu honestæ & ex objecto indifferentis recreationis invitat, dumque ibidem manus manibus implicat, potitur urbe, quam diu irritò cantu obsederat. S. Augustinus exponens verba regii vatis Psal. 96. cantantis: *inflammabit in circuitu inimicos ejus.* Afferit: quia saltandò in Gyrum & circuitum proceditur; hinc Dæmon chorearum Author occasionem fortitur, quâ utens inflamat inimicos suos, id est fidelium animos igne amoris impuri. Ergo Christiane Lector, ne amoris divini ignem, per pudicitiam hætenus in corde tuo nutritum, extinguas, inter alia Veneris incentiva choreas fuge, tam frequentium eorum lapsu perterritus, qui stultorum instar in circuitu ambulantes, à cœlesti Jerosolyma exclusi sunt. Non assero tibi majoris terroris gratiâ horrenda illorum exempla, qui subitanè morte saltus sui poenas dedere. Nihil ergo referam de Qualensibus Nuptiis, quibus intererat stequens mulierum & virorum turba choreas ducens, ex qua 180. utriusque sexus per exortum repentè incendium absumpti sunt, solâ sponsâ & sponsò evadentibus. Vide Albertum Cranzium lib. 12. Wandal. Hist. c. 14. Taceo interitum Marchionis Misnensis, in oppido Calven saltantis, qui ei, ruinâ Domûs oppresso, obvenerat. Pia curiositas si te titillet, lege Thomam Cantiprat. qui lit. 2. apum, de quibusdam in Gallia super ponte choreas ducentibus narrat: eos ruptò ponte foracibus aquis in prædam celsisse. Addit: puellam se præsentè subitanè morte percussam expirasse.

Doctri-

Doctrina 2.

Defumpta ex cap. 3. & 4. lib. 1. Esdra, in quibus describitur Zelus Judaeorum in reparandis sacris. Eorum fervor.

Confidera 1. **P**lurimos Christianorum à Judæis erudiri, quò zelò & N. 348.
fervore operibus benè piequè inceptis insistendum sit: terror namque, qui à Populis per circuitum positus Hebræis incutiebatur, non potuit efficere, ut ab incepto Altaris ædificio removerint manus. Sed teste cap. 3. versu 3. collocaverunt Altare Dei super bases suas &c. &c. obtulerunt super illud Holocaustum Domino manè & vesperè. Quam multos econtra reperire est Christianos, qui plurima pietatis officia vel imperfecta relinquunt, vel bona proposita nullatenus executioni tradunt, solò hominum respectu absteriti? aliqui ne Principum gratiam perdant, cum Pilato malunt veritatem indefensam relinquere. Alii ne pro piis Christi discipulis habiti, reproborum cachinnis & risibus exponantur, cum Petro si non verbis, saltem factis exclamant: non novi hominem. O quam verissimè de talibus asserit S. Greg. homil. 3. in Evangel. sepe agenda aliqua bona proponimus: sed si unicus contra nos ab ore iridentis eruperit sermo, ab intentione actionis nostra fracti protinus, & confusi resiliimus. S. Vincent. Ferrerius tales comparat puerulo, qui à matre in locum missus, ut vix obvium sibi conspiciat caniculum, & se allatrantem audit, pedem ultrà movere non audet, sed vel subsistens pro ope clamat, vel celerè reditu matrem requirit; cum tamen nihil periculi subsit, quòd timeat à tali caniculo. Hæc præmissa similitudine dein subnectit serm. 3. Dom. advent. dicens: talis stultitia est eorum, qui ex locutionibus hominum non volunt vitam continuandò transire. Pater noster Christus, Mater nostra Ecclesia mittit nos, ut vadamus ad civitatem Ecclesie &c. quæso! quid egerant olim tres Reges illi, etiamnum Ethnici, quando stellâ Duce venerant ab oriente, Christum recens natum adoraturi? en! civitatem Jerosolymam intrepidò pede ingressis, audaci linguâ, non tremulâ voce percontantur: ubi est, qui natus est Rex Judæorum! non ingens civium copia, non plebis petulantia, non Herodis invidia eos ab incepto tramite, à proposito Dei Cultu removebat; & te christiane Lector à promovendo honore Dei, ab extraordinariis Virtutum exercitiis removeant paucula tantum calumniantium & fidentium verba?
Non. Con-

N. 349. *Confidera* 2. Electum Dei populum manifestò docuisse exemplò: à persecutionibus nunquam fore liberos, qui Deo servire studuerint: nam ut meminit capit. 4. non tantum barbarus terræ Populus turbaverat Judæos, variis molestiis inceptum Templi ædificium remorandò, sed falsis quoque litteris ad Regem datis, eos pessimè traduxere. Ad iracundiam inde commotus Rex hanc rescripsit contra Judæos sententiam v. 21. capit. citati: *prohibeatis viros illos, ut urbs illa non ædificetur.* O quot ex afflictis cordibus suspiria, ex oculis madentibus lacrymas provocavit hæc sententia! nec tamen illis deleri potuit, aut retardari testente Scripturâ: Judæos coactos esse ab opere remove manu usque ad annum secundum Darii Regis Persarum v. 24. cap. cit. quam diuturna igitur accidit afflictio, ferenda Populo, divini Cultus tam studioso, cujus intuitu non mirentur amplius Christiani, prædixisse ipsis Apostolum Philip. 1. *Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eo credatis, sed ut etiam pro illo patiamini.* Hujus luculentum testimonium daturus per seipsum, erat in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter &c. pulchrè admodum asserit S. Greg. lib. 21. moral. c. 4. sicut vitulus ad laboris usum Victurus, sub jugo retinetur, mactandus autem in liberis partibus saginatur: & sicut arbores frugiferæ in colligendis fructibus vexantur, spoliantur, diutissimè tamen vivere permittuntur, infrugiferæ verò stant intactæ, citius tamen excinduntur, ut in ignem mittantur. Et sicut ægris desperatis omnia conceduntur, illis verò, quibus spes salutis subest, amara medicamina applicantur: sic reprobis bonis hujus mundi saginantur, à tribulationibus immunes, dum interim Electi laboribus ærumnis & calamitatibus premuntur: at quò aliò fine? nisi ut æterna sentiant gaudia, fruantur deliciis perpetuò duraturis, & requiem capiant, nullâ unquam adversitate interrumpendam. Rectè igitur Verbò *Donare* usus est Apostolus superius citatò textu. Cum enim pro Christo tribulationem perpeti, signum Electionis sit; hinc maximi Doni locò habendum, prout habitum est ab Apostolò testante 2. Corinth. 7. *repletus sum consolatione in omni tribulatione nostra.*

Doctri-

Doctrina 3.

Desumpta ex cap. 5 & 6. lib. 1. Esdra, in quo describitur Magnanimitas
Isræliitarum Templum adificantium.

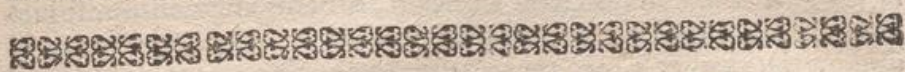
Considera 1. **Q**uanta fortitudine animi excelluerint Hebræi, dum N. 350.
contra Edictum regium manus applicavere adifi-
cando Templo, & interrogati à Ducibus cap. 5. v. 3. *quis vobis dedit
Consilium, ut Domum hanc adificaretis?* animosò ore & voce non trepi-
dà responderunt: *Nos sumus servi Dei Cæli & terra & adificamus Templum
&c. v. 12. cap. citati.* Similitudine perquàm aptâ utitur sapiens, dum
Justum & Divini Cultûs studiosum hominem comparat Leoni Prov.
30. ut enim Leoni fortissimum est caput, quod hostibus audacter
opponit: ita Justo omne robur in capite, in mente videlicet gene-
rosa residet. Sic Moyses Hebræorum Ductor Pharaoni erectâ cer-
vice sese objecit, sic Eleazarus tortoribus caput opposuit, nullis fran-
gendum minis, asserebat enim 2. Machab. 6. *fortiter vitâ excedendò, se-
nectute quidem dignus apparebo, adolescentibus autem forte exemplum relinquam
si promptò animò ac fortiter pro gravissimis & sanctissimis legibus morte honestâ
persungar.* Sic Daniel Martyr Africanus teste Drex. in rosis: p. 1.
c. 13. §. 1. *ad Tyrannum conversus dixit: ure, tunde, lania: Idola
tua non adorabimus, quò magis nos affligis, eò digniores vitâ alterâ efficis. Tua
sævitia nostra est gloria: ejecti è terra in Cælum admittimur.* De S. Vincen-
tio gloriosissimo Athletha Christi S. Augustinus serm. 12. de SS. di-
suevit: tormenta defecerant, & adhuc membra durabant. Judex
verus, tortor cruentus, Martyr invictus. Tanta grassabatur crudeli-
tas in Martyris corpore, & tanta tranquillitas proferebatur in voce:
tanta poenarum asperitas sæviebat in membris, ut meritò modò
putaremus, Vincentiò patiente alium non loquentem torqueri. Et
verè fratres ita erat, prorsus ita erat: caro ergo patiebatur, & lin-
quente Spiritu non tantùm convincebatur impietas, sed etiam con-
fortabatur infirmitas: nam rabidi hostis atque in Christianos sævi-
entis insaniam interritus adiit, modestus sustinuit, securus irrisit;
sciens paratus esse, ut resisteret, nesciens elatus esse, quò vinceret. Hæc
sicut ignis ea est natura, ut quò plus ligni ei objeceris, eò ma-
gis accrescat, & surgat in altum; ita viri fortis animus per adversa
& pericula magis augetur. Atque si ut ramus Cedri onere sibi im-
Nnn 2. posis.

positò nequaquam deprimitur, sed renitens contra sarcinæ pondus sese erigit; ita ille, quò majori hostium & tribulationum impetu premitur, eò fortiozem se comprobatur, exclamans cum Apostolo Philip. 4. *omnia possum in eo, qui me confortat.* O Christiane! malè metuo, ne Christus te meritò illis compellat Verbis, quibùs in libello aureo utitur Asceta dicens: *fili! non es adhuc fortis & prudens amator.* Et si reponas: *quare Domine?* respondebit ille: *quia propter modicam conerarietatem deficiis à ceptis, & nimis avidè consolationem quaris. Fortis amator stat in tentationibus, nec calidus credit persuasionibus inimici: sicut ei in prosperis placeo, ita nec in adversis displiceo.*

N. 351.

Considera 2. Deum eò majorem Providentiam demonstrare erga servos suos, quò major eorum fuerit fortitudo & zelus in defendendo honore Divino: testatur enim cap. 6. Darium Regem Judæis propter attentatum Templi ædificium apud se pessimè traductis, non tantum veniam gratiosè impertitum esse, sed publico Edictò Ducibus suis demandasse: *procul recedite ab illis & dimittite fieri Templum Dei illud à Duce Judæorum, & à Senioribus eorum, ut Domum Dei illam ædificent in loco suo &c. v. 7. cap. citati. adhæc v. 8, addidisse expensas de Tributis trans flumen sumendas. Quin imò v. 9. & seqq. obtulisse omnia, quæ pro peragendis Sacrificiis videbantur requiri. Compleverat hinc Deus Promissum illud in Posteris, quod pridem fecerat eorum Antecessori & parenti dicens: *noli timere Abraham, Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Planè merces magna nimis, si consideremus opes, quas Abraham ex Ægypto ditissimus rediens secumtulit. Merces magna nimis: si in memoriam revocemus gloriosam victoriam, quam de hostibus, noctu à parvula suorum manu invasis, reportavit Abraham. Merces magna nimis, si intueamur immensam posterorum copiam arenæ maris aut cœli stellis comparandam, quam Abraham à Deo obtinuit. Non afferam plura admirandæ Dei Providentiæ & fidelitatis erga servos suos exempla. Loquantur rubri maris undæ, quæ instar murorum steterunt erectæ, ut transitum præberent Populo, à Pharaone extremam persecutionem passo. Loquantur durissimæ petreæ, quæ in uberes sunt resolutæ fontes, & sitientium jam penè emortuas fauces recrearent. Loquatur columna illa: quæ inter obscurissimas noctis umbras viatoribus Israëlitis securum monstravit iter. Loquatur nubes illa, quæ à gravissimis caloribus solis descendit ex Ægypto reduces. Loquantur conturnices è cœlo missæ, aut
Manna*

Manna abinde delapsum. Loquantur denique innumera hostium cadavera, subactæ Regiones, expugnata à Judæis urbes. Si tot luculenti testes id roboris non habent, ut te disponant ad plenam in Deum fiduciam, surdo fabulam cantabo, quidquid tandem dixerō.

FASCICULUS LIII.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 7. & 9. lib. I. Esdra, in quibus describitur Iter Esdrae ex Babylonia, Regis Artaxerxis sollicitudo pro Cultu Dei, & rebus ad eum spectantibus. Luctus Esdrae ob inita Connubia cum Gentibus.

Considera I. **S**I Artaxerxes Rex, homo Idololatra & Ethnicus tam *N. 352.* sollicitè imperaverit Esdrae Sacerdoti: Munera Deo, per Populum oblata, in Cultum Divinum exactissimè impendi; quanta requiratur cura à Christianis Clericis Sacerdotibus, ne profanis usibus Patrimonium Christi & pauperum applicetur. Cap. 7. v. 17. hæc habet formalia: *studiosè eme de hac pecunia vitulos, arietes, agros & sacrificia & libamina eorum, & offer super Altare Templi Dei vestri, quod est in Jerusalem.* Legant, volvant, & revolvant isthæc verba Procuratores quorum curæ Ecclesiastici redditus commissi sunt. Utinam rarò contingeret: tales Ministros studiosè quidem emere cum Esdrae vitulos, arietes & agnos ex pecuniis Ecclesiæ, sed ut iisdem ad lauta convivia abutantur. S. Brigittæ revelat. lib. 4. cap. 134. apparuerat olim Christus, contra quosdam Ecclesiarum administratores conqueri auditus: *Judas vendidit me, antequam redemissim Mundum; isti postquam redemi Mundum, & non compatiuntur super sanguine meo, qui plus clamat vindictam, quam sanguis Abel &c.* Sponsus cœlestis de sua proficitur Sponsa in Canticis: quòd illa deferat manus tornatiles. Hoc ipsum de Sacerdotibus aut aliis bonorum Ecclesiasticorum dispensatoribus dicit verificandum esse, S. Greg. Nyss. eos nempe talibus instructos

N n 3